

1' ברכות ז' ע"ב בסוף, א"ר רבי יצחק דרב נחמן... מ"א חיים'

2' רמב"ם פרק ח' תפלה פ"ב א'

פאן ע"פ תפלה ב"יבור פוא דפתפ"ט ע"פ ב"יבור כ"י שפתפ"ט תתק"ט

3' ש"ע א"ח סי' ז' ס"ט, ... מתפ"ט ו"מ"ב ס"ק כ"ח, ותפ"ט ב"יבור... י"ח ב"יבור'

ע"ת ר"ן פוא דוקא כשע"פ מתפ"ט יחד - אפ"ט א"ס נמ"א מנן בבית כנסת בשעת התפ"ט אב"ד אין ע"פ מתפ"ט - אין' תפ"ט נחשבת תפ"ט ב"יבור.

4' מנ"ע מ"ד ז' כ"ט ע"ב, ... פחות מעשרה' ורש"י, ו"מ"א ע"פ, ... א"ל כאן עשרה'

דבר שבקדושה (קדוש, קדושה, ברכו) בע"פ מונקדשתי בתוך ב"י

5' תוס' ע"פ ד"ה ואין פורסין, ... בקי"אין עכ"ל

א"ס יש מנן בבית כנסת אב"ד מק"תם כבר ש"ע ברכו וכו' - ע"פ ר"ת אין ע"מ ברכו א"ל א"ס נמ"אין ז' ע"ל ש"ע, ויש אומרים ו' ע"ל ש"ע, בספר פ"ש כתוב ה', פתוס' פתירו ב"ג, ובש"ס רש"י אומרים ע"ל א"ס נמ"אין אחד ב"ד ע"ל ש"ע מותר ע"מ ברכו בשב"ט.

6' ש"ע א"ח סי' ס"ט ע"ל א' דברי המחבר ור"מ"א, ועכ"ל... וכו' ו"מ"ב ס"ק ז', ד'

ע"כ כתלמידי רש"י שומרים קדוש וברכו א"ל בשב"ט פ"ח ע"ל ש"ע וב"ד יש ע"ס מנן אנשים בסך הכל, ולכתחילה מחמירים כשי"ת פ"ש אומרים בתוס'

7' ש"ע א"ח סי' קמ"ט ע"ל א', וביאור פ"ב ד"ה פחות מ'

בקריאת התורה פסק ב"ד ע"ן קוראים בשב"ט פחות מ' ע"ל ש"ע.

וא"כ - תפ"ט ב"יבור פ"א כשע"פ מתפ"ט יחד קריאת התורה פ"א ע"ס ב' ע"ל ש"ע (בנכחות ע"פ) דברים שבקדושה (קדוש קדושה וברכו) א"פ' בשב"ט פ"ח ע"ל ש"ע (בנכחות ע"פ).

למדנו שפסוקים של תפילה בליבור קיימת אך ורק כשעשרה מתפללים יחד. אין קורין בתורה אלא
בנכחות עשרה כשעשרה שיש להם ארבעה עשרה קריאת התורה, ואין דברים שבקדושה (קדיש
קדושה וברכה) נאמרים אלא בעשרה ובתנאי שאחד מהם אדון לא שמו קדושה וברכה.
אתה. אלו עברו את מי אפשר לזרז למנוח.

1' עו"ע אורח סי' נ"ה סעיף א', ומהנה ברורה ס"ק ע"א

בגמרא בפסוקים שכן מדאורייתא אין להחשיב יחד לדבוק עד שיבדק וינאמן על אפו סימני גרות - דפי"ן
שתי שערות באותו מקום, אבל בדרכי סומכים על החזקה וכך שפיע לזי בר-מנוח און אומרים
שמתנה גדלו לו שתי שערות. ופסק הרמ"א שדין עשרה לתפילה וכו' הווא מדרבנן ואי"ל לבדוקו.

2' ע"ע בשו"ע סעיף ד', ומ"ב ס"ק כ"ד, ...פי"ג שנים

יש נפלים לזרז קאן כעשירי למנוח, ויש אין מנרפים אותו אלא כשבידו חומש - וי"א און דוקא
לדברים שבקדושה יש חיוב לאומרם, וברב מחמירים שם לזרז קאן כ"ד.

3' עו"ע ע"ס סעיפים ט' ו"ו, ומהנה ברורה ס"ק מ"ב

הנער נעשה בר-מנוח משפיע יום פולדת פי"ג, וכן נלד בהנה פשוט באדר ושת י"ג פ"א שנה
מזוהרת לא נעשה בר-מנוח עד לאדר ב'.

אז ע"ע של זירז פ"א בגמרא למה שפ"א חייב במנוח אבל אין מקיים אותו -

4' עו"ת אחרת מהנה חלק אורח א' סימן כ"ג

ר' משה ז"ל חידק בין ששת הדינים של מנוח:
הדין של תפילה בליבור מחייב ששערה יתפללו יחד ויכול לפנות אין יפ"ד בלתי שומר תורה
ומנוח ככ"ד מקי"מ פנחות ומחייב אין תפילותיו אלא כשאינו נאמן בהשגחה. וכן לענין
קריאת התורה פ"ד אין קורין בתורה אלא לזרז ו' שדין חייבים בקריאה - יש להסתפק אם אין שדין
שומר מנוח נקרא בר חיובא (וכ"ע און אין נאמן בתורה) - ומחייב יש מקום להחמיר וס"א לזרזו,
אבל לענין דבר שבקדושה אין זריק אלא נכחות. אדר' וכ"ע יראו ככ"ד.

4' נשאלתי מתלמידי הרב ר' אברהם יוסף ראזענבערג
שליט"א אם יש בשעת הדחק לצרף מחללי
שבתות לעשרה. והשבתי דלמנהגנו שאף בשביל
יחיד פורסין על שמע ואומרים קדושה כתלמידי
רש"י בשם רש"י שהביאו תוס' במגילה דף כ"ג
ואיפסק כן בש"ע א"ח סי' ס"ט יש לצרפם, דהא
כיון שמקרא אחד ילפינן הדין בקדוש השם ליהרג
בשאר עבירות שהוא בעשרה, והדין שאין אומרים
דבר שבקדושה בפחות מעשרה, ולכן כשם שקדוש
השם ליהרג הוא מחייב אף לפני עשרה כופרים
ומומרים אם אך הם מישראל כדמוכח כן מהא
דסנהדרין דף ע"ד דפשיט בעית ר' ירמיה בתשעה
ישראל ונכרי אחד שאינו מחוייב אלא בכלהו
ישראל דאתא תוך תוך ממרגלים שהיו כולהו ישראל
כדפרש"י והתם הא היו כופרין בפרהסיא שגרעי
ממחללי שבתות עיין בערכין דף ט"ו, אלמא שלזה
עדיפי מומרים מנכרים א"כ בהכרח שגם לענין
לומר דברים שבקדושה מצטרפי.

דלא מקיימי הוא כלא מתחייבי במקום שלא נאמר
לשון ששייך ע"ז גופא, ולכן אם אך עתה מתפללים
יש מקום להתיר לצרפם אף לדידהו, אבל לדין
לברכו ולקדיש ולקדושה יש לצרפם. ואם ישמעו
להש"ץ יכול לומר כל התפלה להוציאם דכיון
שמחוייבין בתפלה יכול להוציאן אבל מעלת תפלה
בצבור מסתבר שלא יחשב, אבל יש לעשות כן
בשעה"ד לצאת ידי קדיש וקדושה וברכו.

ולענין קריאת התורה שצריך דוקא שיהיו כולם
או רובן מחוייבין הוא ג"כ בספק זה שבארתי
להסוברים דבעי רוב מגין הפריסת שמע, כי גם קה"ת
שבעינן עשרה משמע במגילה שם שהוא מדין דבר
שבקדושה לא יהיה בפחות מעשרה.

משה פיינשטיין

אבל להסוברים דבעי לכה"פ רוב מגין אפשר
שכיון דלא מקיימי יש להחשיבם כלא מתחייבי
כדסברי התוס' כן לענין שחיטה שלא מיחשבי בר
זביחה ולכן אפשר שלא יצטרפו כדסובר הפמ"ג
וגם לדידהו יש לפקפק דאולי רק התם משום
שמפרשין דמה שמצריך תורה שהשוחט יהיה בר
זביחה שהוא מקרא דמובחת שילפינן מה שאתה
זובח אתה אוכל יש בלשון הזה גם שיהיה זובח
למעשה כמו שיש בלשון הזה שיהיה מחוייב בזביחה,
וכן בגיטין דף מ"ה שממעט מוקשרתם כל שאינו
בקשירה שפסול לכתובת סת"מ אף מומר גמי משום
שבלשון זה יש גם שיהיה קושר למעשה כמו שיש
בלשון שיהיה מחוייב בקשירה, אבל לא משום שסברי

למדנו עין פקח מלמד עשרה, אבל ר' משה פוכיח עם מ' איון שומר מלות בכלל, עדיף
מלמד (אלא שסתפק אם פוה בר תפילה ובר קריאת פתורה). ישנם עוד אנשים שרופם
למדן לא פשה-

1. 'ש"ע או"ח סי' נ"ה סעיף ו', ומ"ב ס"ק ע"ד

לפי פשוט עם מ' איון במלמד התפילה או שפוח יש מלמד ללמדן, אבל פשוט חולקי, ופסק פ"ח
לכתחלה יש לעורר אותו - מני-עם אי אפשר לעורר אותו מלמד

2. מנהג ברורה שם ס"ק ע"ב

פ"ח פ"ח מלמד עם פשוט בא לכתור ל"ר פ"ח שיש או מלמד לא או אפי' יותר מחדש ובלבד
שרובם ארים, ופכ"ח שלענן יש - ע"כ פ"ח אפי' אחד איון מלמד - אין לפקד אפילו בשעת פדח
אילו ביחוד, אבל בשעת פדח אפשר ל"ר אפי' ארבעה שמונים במלמד התפילה.

בש"ע מ"ן דברים שכלאורה סותרים לדבריו כאן-

3. 'ש"ע או"ח סימן קכ"ד סעיף ד' דברי המחבר, מנהג ברורה ס"ק י"ט

אם אין תשעה מצוינים לחזרת פשוט קרובים ברכותיו לפיות ברכות לבסוף אפי' כפי שם פשוט
ידע מראש עלא יפ"ו תשעה מצוינים אפי' שיתכוון שחזרת התפילה שלו תפי' נדב - ולכאורה ל"ט
חזרת פשוט שנה ענן דברים שבהקדשה אין פ"ח מלמד -

4. ביאור הפלגה סי' נ"ה סעיף ו' ד"ה או שפוח ישן

מורה בב"ד שדין על פשוט פוה עם בחזרת פשוט - אילו שבה"ל פח"ח בישן מן השם ברכה
לבסוף, וצ"כ מה שכתב בש"ע שקרובים ברכותיו לפיות ברכה לבסוף אין פכ"ח שכן לבסוף ש, מנ
ובמקום ל"ר אפשר לפתח חזרת פשוט אפי' כששם בלבד אמרו לפתח (אבל ל"ט לא מה
כש"ח עלא יפ"ו תשעה מצוינים י"ט לפתח בתורת נדב)

5. מנהג ברורה סי' נ"ה ס"ק ב', כתב פ"ח...

שיטת צ"ח אפשר לפ"ח קדיש אפי' עלא פ"ח מן ב"כ"ס בשעה שנינו את פדבר פח"ח את
פקדיש, פנ"א חולקי - ופ"ח מלמד שיקרא ע' פסוקים אחר ששם מן.

6. 'ש"ע או"ח סי' נ"ה סעיף ח', ומ"ב ס"ק ע"ח

לפי פ"ח חרש פדבר אפי' אין דין בכל מקום כש"כ בכל זאת אי אפשר ל"ר לפ"ח עשרה שפ"ח
איון ש"ע - אבל פ"ח פ"ח מלמד אחרים, יש ל"ר (ופסוק לענן לשיאת כפי' וקריאת
פתורה - וללמד לקריאת פנ"א ודאי איון מלמד).

7. מנהג ברורה סי' תקפ"ט ס"ק ד', חרש ש"ע...

פ"ח פסק שש"ע צ"ח מלמד ש"ע דין כש"ע כל דבר.

8. שו"ת אחרת משה חלק או"ח ב' סימן ק"ח

ר' משה פסתפק אם אפשר ל"ח יד' חובת ש"ע צ"ח ש"ע דרך רחוק - ולמצה פח"ח.
לכאורה כן פוה במלמד ש"ע אלקרון.

<p>לכן אפשר שגם הקול שנעשה בהמיקראפון בעת שמדבר ששומעין אותו הוא נחשב קולו ממש וכן הא יותר מסתבר. וגם לא ברור הדבר מה שאומרים שהוא קול אחר. ומטעם זה אפשר אין למחות ביד אלו שרוצים לקרא המגילה ע"י המיקראפון מצד ההלכה. וקולקול למצות אחרות שהוא לשופר וקריאת התורה בשבת וי"ט אי אפשר לבא מזה דהא אסור לדבר במיקראפון בשבת ויום טוב ובמצות דבור שבהול אם גי' יקרא במיקראפון הא אם אין למחות במגילה כ"ש באלו.</p> <p>אך מ"מ כיון שלא ברור להיתר והוא ענין חדש, בכלל יש למחות כדי למונעם מלרדוף אחרי חזרות אחרות שלהוטים בזה במדינות אלו כמו שכתב בתר"ה.</p> <p>ידידו מוקירו.</p> <p>משה פיינשטיין</p>	<p>⁸ הנהגה בדבר קריאת המגילה ע"י מיקראפון קשה לומר בזה הלכה ברורה כי לא נתברר כראוי איך נשמע ע"י זה ע"י אנשים הראוי לסמוך עליהם. ולכן אין ראוי לקרא המגילה שישמעו ע"י המיקראפון ועד עתה כמדומני שלא נשאלתי על זה לומר בזה הלכה ואיני זוכר כלל מה שכתב בתר"ה בשם רב צעיר אחד שאמרתי שאין למחות בידם.</p> <p>אבל מה שפשיטא ליה לכתר"ה שאין יוצאין בשמיעה ע"י מיקראפון מטעם שהוא כמו ששומע מאינו בר חיובא לפי"מ דאומרים המומחים בטיבו של מיקראפון שלא מוציא ממש הקול של האדם המדבר אלא הדי הברה בעלמא. ולא דק בתר"ה בלשונו דאין שייך זה לקול הברה שבמג"ו דר"ה דף כ"ז שהרי הכא נשמע קול חוק ובריא אך כונת בתר"ה היא שאומרים שנשמע קול אחר שנברא מקולו ולכן שייך דמיונו לנשמע מלאי בר חיובא דקול הברה לא שייך ללאו בר חיובא. הנה לידי מטפא טובא אף אם נימא שהאמת כאמירת המומחים שלא נשמע קול האדם אלא קול אחר שנעשה מקולו. מטעם שכיון שעכ"פ רק כשהוא קורא נשמע הקול יש להחשיב זה כשמיעת קולו ממש דהרי כל זה שנשמע עושה קולו ממש. ומנין לנו עצם כח השמיעה איך הוא שאולי הוא גי' באופן זה שנברא איה דבר באויר ומגיע לאונו. וכן מסתבר לפי מה שאומרים חכמי הטבע שהקול יש לו הלוך עד האזן וגם יש קצת שיהיה זמן בהלוכו. ומי"מ נחשב שהוא קול האדם</p>
---	--

למדנו שאין דבר שבקדושה נאמר בפחות מעשרה ואין קורין בתורה בפחות מעשרה - ועשרה שמתפללים נקראות תפלתם תפלת רבים. נשאלת השאלה: האם עשרה בני אדם המתפללים בעשרה בתים באותה עיר באותה שעה נחשבים כליבור? ואם כן, לשיטת הפולחן, היא תפלה בליבור - והוא הפוגע בין תפלה בליבור לבין, בשעה שהליבור מתפללים?

המשנה בפסחים אסקתה דיני קרבן פסח שפואו בכלל קדשים קלים שנאכל בתוך ירושלים בלדג, ואם יצא פגש מחוץ לחומות ירושלים נפסד -

1' פסחים דף פ"ב ע"ב במשנה, מן פאגל ופלנים... ורש"י

המשנה קובעת את הגבול המדויק של ירושלים - בשר קדשים קלים שיצא מחוץ למקום נקישת הדלת של חומת העיר נפסד, אבל כל עובי החלונות שבתוך החומה נדון כירושלים

2' ע"ב ב"מ, מ"ב ע"ב רב יפורה אומר רב... שבשמים, ורש"י

דפי רב אין מטרפים למנין אלא פנמיא באותו חדר אבל דא מי שמוציא מחוץ לדלת, ורבי יפוש בן לוי סובר שאין הדלת מפסקת (ולא ניתן שום הגבלה בלגז למיקומם של המתפללים)

ופנה, לענין תירוף דמיאון מפוגש במשנה בברכות פגדרה אחרת -

3' ברכות דף נ' ע"א במשנה, שתי חבורות... ואילו מנין לעצמן

המשנה משעשע שני תנאים דלירוף - שיפוי באותו בית, ושיראו אלו את אלו, פתוס' ע"פ מפרשים את המשנה אחרת -

4' תוס' ע"פ עמוד ב' ד"ה שנה, ופא דנקט... אין מנין

אפי' בבי' בתים כל שיכונים דראות אלו את אלו מטרפים.

5' ע"ע אורח סי' נ"ה סעיף י"ג, י"ד, ט"ו

הש"ע פסק כרב שהוציא מחוץ לפתח אינו מטרף - ואם רואים זה את זה מטרף כיון שראינו בדיון מיאון, ואם שיש צומח מטרף את הפוגשים בשני החדרים.

6' ביאור פ"ב ע"ב שם ד"ה ודחוי

לכתחלה אין לסמוך על מה שרואים זה את זה, אלא ידקדקו שכולם יצאו באותו חדר

7' ע"ע ע"ב סעיף כ', דלענת

אחרי שיש מנין בחדר אחד, גס מי שמוציא בחוץ יכול לענות, ועדיין לא מניין אם המתפלל בחדר פשוט נחשבת תפלתו תפלה בליבור -

8' משנה ברורה ע"ב ס"ק נ"ח, וכתב פח"א ...

דפי פח"א אין לו מעלת המתפלל אם פליבור אבל פרד"ב ז' מק"א אין גישו לחדר שפואו ע"פ זולת דרך פחדר בו נמיא פמנין.

למדנו אין דבר שבקדושה נאמר בפחות מאשר-

1' שו"ע או"ח סי' נ"ה סעיף ב' דברי המחבר, ומ"ב ס"ק ו'

אם התחילו בעשרה וי"א ומקצתם באמצע אומרים אותו דבר שבקדושה אצ"פ של א נשאר מנין, דין זה שייך בקדיש, קדושה, קריאת התורה, קריאת הפסוק, ואפי' לשיאת כפי'.

2' שם בשו"ע סעיף ג' דברי המחבר, ומ"ב ס"ק ט"ו

אם התחיל הש"ץ את חזרת התפלה בעשרה וי"א ומקצתם, אם נשארו שש אפטר לומר את חזרת הש"ץ ולהגיד קדושה.

3' מ"א שם סעיף ג',...ענין אחר, ומ"ב ס"ק י"ח ו"ט

אם צד של א התחיל ש"ץ את חזרת התפלה נשארו ב"י מנין אסור לו להתחיל את חזרת התפלה, אב"ד אם התחיל אפי' ברכה ראשונה של חזרת הש"ץ וי"א אחר ג א את השמונה עשרה, ג ח"י קדיש, וקדיש מתקב"ל של אחר ובא ענין-אב"ד אין קורין בתורה.

4' שם ברור שם ס"ק י', וכתבו פאחרונים...

אצ"פ אין לשיאת כפי' נחשבת טחלק מחזרת הש"ץ ומחילא אין הפנים צו"ס לדוכן אם אין מנין בביכ"ס, בכל זאת יאמר הש"ץ או"א ברכו...

5' שם ברור ס"ק כ'

אין אומרים קדיש שאחרי עלינו אם אין מנין ואפי' אם ה' מנין בשאר שמארו עלינו.

6' שו"ע שם סעיף ג', ותפלת ארביית... מ"ב ס"ק כ"ב, ובה"ט ד"ה ותפלת ארביית

ב"י א אם י"א באמצע ברכות ק"ש אומר ח"י קדיש לפני שמונה עשרה אב"ד א את הקדיש של אחר שמו"ע, אב"ד אם התחילו שמו"ע בעשרה אומרים קדיש מתקב"ל (וכן במנחה)-ובמז"ט ג את ח"י קדיש לפני ואתה קדוש, אב"ד בשחרית כל של א התחיל בחזרת הש"ץ אצ"פ שתפלו בעשרה אין אומרים שם קדיש.

דיני מנין

(אין דבר שבקדושה נאמר אלסא בעשרה שניא ונקדשתי... בני ישראל, ואין עדה פחותה מעשרה שניא) פארה
...הזאת אצל המרגלים שמאוו ולכן אין ליבור פחות מעשרה)

שנים וצדדים אינם מלכדים

קטנים (מפני שיש בהם שערות/מירבון עד שפירי' בן י"ג - ואם נולד בארץ ב' או ב' מלפניו עד לארץ ב'): י"א מלכד' עשירי/ י"א מלכד' עשירי עס חומש/
מ"ב - אין לסמוך על קאן כולל

תפלה בליבור

(אין בקב"ה מואס בתפלתן של רבי'ס/ אינתי את רלון בזמן שפליבור מתפללין)

עשרה מתפללים יחד: רב - באותו חדר/ תוס' (ש"ע, מ"ב בדיעבד) - וכן אם רואים זא"ז ואפי' בחדר אחר
אם עשרה מתפללים בחדר א' ואוד' א' אומד מחוץ לחדר: ח"א - אינן בכלל תפלה בליבור/
רדב"ז - אם אין גישא למקום אלסא דרך פחדר נקראת תפלה בליבור
אם אינן יכול' לתפלה בליבור לפחות יתפלל בשעה שפליבור מתפללים

דברים שבקדושה

(אין דבר שבקדושה אלסא בעשרה)

כשאין שומרי מלוות: א"ע - מלכדים, ולקריאת פתורה חייבים לפאמין בקדושתה
חרש פחדר ואינן שומע: ט"ז אינן מלכד' (ואם שומע דרך מכשיר - מ"ב מלכד' / א"ע - מכשיר אלוקסרונ' ורמקוד ספק)
כשמקלטים אינן מלכדינן: אם אין ט' פמאנינן בחזרת פשי' קרובים ברכותו לפנות להכילה ואז' לתפלה בתורת נידה

כשאחד אוחז באמלע שומע: שום מלכד'

כשאחד ישן - מלכד' / ט"ז (א"ב לענן חזרת פשי') - אינן מלכד'

כשר' אוחזים באמלע שומע: ב' דעות במ"ב

כשר' ישנם י"א במ"ב - מלכדים / ט"ז (מ"ב) אין מלכדים

כשמקלטים כבר יטאו ידי חובתם: ר"ת - ט' ז' אלסא שמו' / י"א בתוס' (בפ"ט בקריאת) - /1 ספר פישר - פ"ו תוס' ג' / רש"י (ש"ע) אפי' א'
אמירת קדיש כשלא פיו עשרה בשעה שנאמר מה שמחייב את הקדיש: ט"ז - אומרים קדיש מ"ב - יאמרו ג' פסוקים בליבור
פתחילו בעשרה ויטאו מקלטן מותר ללמוד

פתיחה: פתחילו חזרת פשי' אומרים את חזרת הפלה עם קדושה, א"א ברכו. ח"י קדיש וקדיש תתקבל

מנחה: פתחילו חזרת פשי' אומרים ואומרים קדיש תתקבל

ערבית: אמרו ברכות ק"ש בעשרה אומרים ח"י קדיש לפני פתחלה, פתחילו בעשרה אומרים קדיש תתקבל

במז"ש: פתחילו בעשרה אומרים ח"י קדיש לפני ופי' נעם וקדיש תתקבל

(ודיני פליבור בשני חדרים כנ"ע בתפלה בליבור)